

PROZA:
JULIENE EDEN
BUŠIĆ: LJUBAVNICI
I LJUDACI, HIT
BIBLIOTEKA
ZNAJNE, ZAGREB,
1995.

Ukorijenjena u svemiru

U hrvatskoj kulturi ova knjiga autobiografske proze u kojoj se isprepliću opsesivne teme ljubavi i politike dvostruk je dobitak: s jedne strane otkriva nepoznate stranice nedavne nacionalne zgrade, a s druge zanimljivu pripovjedačicu, čiji novi prilog iščekujemo sa zanimanjem

Priča o hrvatskoj neovisnosti zapravo je priča o sudbinama: o sudbina ma mnogih, znanih i neznanih, zaboravljenih i onih tek nedavno otkrivenih, koji su kroz *bespuća povijesne zbiljnosti* prihveli žrtvu na *otfar domovine*. Naime, nakon drugoga rata, posebno tragične i frustrirajuće postaje u povijesti hrvatskoga naroda, brojni su hrvatski sinovi zaglavili na raznim stranama: Bleiburgu, Krizinom putu, koncentracijskim logorima. Rijetki su se uspjeli spasiti i u tudini naći utočište, a pridružili su im se, nakon *hrvatskoga proljeća*, mnogi intelektualci i domoljubi, povezani istom mislju — oslobodjenja od *bratskog zagrijača* i stvaranje samostalne i priznate hrvatske države. *Rasjeljena brada* kako ih naziva Kadić u svojoj *Isejlenoj Hrvatskoj*, borbu za samostalnu domovinu nastavili su različitim sredstvima, najčešće kulturnim, ali i emigrantskim, politič-

kim, nesebično se žrtvujući za *hrvatsku stvar* u vremenima kada je hrvatsko ime izazivalo ružan podsmijeh i negativne primisli. Mnogima se u obračunima s agenturama više države izgubio svaki trag, a neki, poput junaka ove isповijedne i potresne knjige, odrađuju zatvorsku kaznu, jer su svojim činom nastojali upozoriti svijet na sudbinu obespravljena naroda. Riječ je o *Zvonku Bušiću*, hrvatskom domoljubu, koji je s nekolichnom domoljuba i suprotnom sudjelovao u otmici aviona, da bi potom bio optužen za politički terorizam, osuđen na kaznu koju još uvijek izdržava.

A upravo je to u podlozi ove zanimljive i potresne knjige, čija je autorica američka državljanka i *hrvatska novinarka*, a sada i — hrvatska spisateljica *Julienne Eden Bušić*. U autobiografskoj prozi, u kojoj se na osebujan način isprepliću dvije (hrvatske) opsesivne teme — *ljubav i politika* — autorica isповijeda svoj

život od trenutka kada je upoznala Zvonka Bušića, *Tajka*, pa sve do *po-vratka u domovinu*. A priča, potresna dramatičkom i iskrenom ljudskom tragikom, seže u rane sedamdesete godine, kada je posve slučajno, u Beču, gdje je učila njemački jezik, upoznala Zvonka. Poznanstvo s tadašnjim hrvatskim emigrantom razvilo se u iskrenu i odanu ljubav. Prihvativši ga kao svoju sudbinu, a zajedno s njim i sudbinu njegova naroda, ona je 1970. bacila letku sa *zagrabačkoga neboдера*, kojima je željela upozoriti i hrvatsku i gluhu svjetsku javnost na državni teror, progone i ubojstva što ih je *udba kao sudba* izvažavala diljem svijeta i orkestriranom propagandom, uz pomoć svjetskih moćnika, pripisivala emigraciji *zadržanjenog i grijehom opterećenog naroda*. Tom je prigodom bila uničena i strpana u zatvor u Patinsku, da bi nakon sudskega procesa bila protjerana iz Hrvatske. Oslobodivši se tamnice, a dane

u njoj opisala je rijetkom sugestivnošću i uvjerljivošću, autorica se vraća u Beč, Ameriku. Potom opisuju postaje svoga života sa Zvonkom: evocira susrete s hrvatskom emigracijom, skitavanja i tajne sastanke, potretira neke od istaknutijih njezinih predstavnika, a rijetkom se toplinom posebno ističu susreti i razgovori s Brunom Bušićem. Slijede potom opisi života po raznim mjestima, u Europi i Americi, gdje se rodila i ideja da se otmicom aviona skrene pozornost svjetske javnosti, što je u tom vremenu grančilo s ludošću: prisjeća se dolaska u Hercegovinu, koju je ona, Amerikanka uglednoga porijekla, ali i hrabra, odana i rijetko odvažna žena, doživjela svom dubinom, prepoznajući u njezinu kamenu nepokolebljivost i čvrstinu njegova puka, odanost vjeri i narodnim idealima. Taj susret duboko urezan u sjećanje, otkrit će joj tajnu Zvonkova karaktera, a brojne obiteljske priče i sav teret udesa naroda čiju je sud-

binu živjela kao svoju. Potresno i podrobno evocirajući brojne zgrade, od kojih su mnoge podatne za ambicioznu gradnju, autorica je svojim sjećanjima namijenila ulogu autentičnoga i potresnog svjedočanstva i dokumenta vremena u kojemu se pisala povijest hrvatskoga naroda, u čije je temelje i ona ugradila dio svoga života, svoje ljubavi i trnaste odrobijanih godina. Dočekavši ostvarenje svojega sna, kako veli u epiloškoj sekvenci, sledeći u Maloj kavani na Trgu bana Jelčića godine 1995., suočena s Neboderom s kojega je bacila *nepriljetijske* letke, autorica *priziva vječnog i jedinog Tajka, ukorijenjena u svemiru*, baš kao što je vječna i jedina Hrvatska. Jer priča o njemu dio je priče o Hrvatskoj, koju je ova autorica ispisala s iznimnom ljubavlju i odanošću, potresno i umjetnički sugestivno, šarmom istinskog pripovjedača. Zato je u hrvatskoj kulturi ova knjiga dvostruko vrijedan dobitak: s jedne strane otkriva nepoznate stranice nedavne nacionalne zgrade i sudbine njezinih aktera u borbi za samostalnost i državnu neovisnost, a s druge, zanimljivu pripovjedačicu, čiji novi prilog iščekujemo sa zanimanjem.

Ivan J. BOŠKOVIĆ